

SATVERSMES TIESAS KOLĒĢIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV-1010. Tālrunis: 67830735, 67210274. E-pasts: tiesa@satversmestiesa.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2026. gada 2. septembrī

Satversmes tiesas 3. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētājs Jānis Neimanis, tiesneši Veronika Krūmiņa un Mārtiņš Mits, kolēģijas sēdē izskatījusi pieteikuma iesniedzēja [..] pieteikumu par lietas ierosināšanu (ieteikums Nr. 146/2026),

konstatēja:

1. Ieteikuma iesniedzējs lūdz Satversmes tiesu atzīt Krimināllikuma 61. panta sesto daļu par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 91.pantam un 95. panta trešajam teikumam, kā arī Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 14. pantam.

2. Krimināllikuma 61. panta sestā daļa paredz, ka nosacītu pirmstermiņa atbrīvošanu no soda nepiemēro, ja tas piespriests pilngadīgai personai par sevišķi smagu noziegumu, kas izdarīts pret personu, kura nav sasniegusi sešpadsmit gadu vecumu, un ir saistīts ar seksuālu vardarbību.

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmajai daļai konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai var iesniegt ikviens persona, kura uzskata, ka viņai Latvijas Republikas Satversmē ietvertās pamattiesības aizskar tiesību norma, kas neatbilst augstāka juridiska spēka tiesību normai. Savukārt no šā paša panta sestās daļas 1. punkta izriet prasība pieteikumā minēto uzskatu pamatot.

No Tiesu informatīvās sistēmas izriet, ka ar [datums] rajona tiesas spriedumu krimināllietā pieteikuma iesniedzējs tika notiesāts par sevišķi smagu noziegumu, kas

izdarīts pret personu, kura nav sasniegusi sešpadsmit gadu vecumu, un ir saistīts ar seksuālu vardarbību, izdarīšanu. Pieteikuma iesniedzējs rajona tiesas spriedumu pārsūdzēja apgabaltiesā daļā par noteikto sodu un morālā kaitējuma kompensāciju, bet nepārsūdzēja to daļā, ar kuru tika atzīts par vainīgu noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā. Apgabaltiesa rajona tiesas spriedumu atstāja negrozītu. Pieteikuma iesniedzējs izcieš sodu brīvības atņemšanas iestādē kopš [datums].

3.1. Pieteikuma iesniedzējs norāda, ka Krimināllikuma 61. panta sestā daļa viņam liedz nosacītu pirmstermiņa atbrīvošanu no soda. Pieteikuma iesniedzējs atrodoties salīdzināmos apstākļos ar citiem notiesātajiem, kuri arī iepriekš nav sodīti un kuriem piemērots brīvības atņemšanas sods. Tomēr atšķirībā no citiem notiesātajiem, kuri ir sodīti par līdzīgu vai smagāku noziegumu un kuriem ir tāds pats vai lielāks soda termiņš, kā arī līdzīgs vai vājāks resocializācijas rezultāts, viņš nevarot pretendēt uz nosacītu pirmstermiņa atbrīvošanu no soda. Tādējādi apstrīdētā norma pārkāpjot Latvijas Republikas Satversmes 91. panta pirmajā teikumā ietverto tiesiskās vienlīdzības principu.

Līdz ar to pieteikums daļā par apstrīdētās normas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. panta pirmajam teikumam atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punkta prasībām.

3.2. Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka apstrīdētā norma aizskar arī viņam Latvijas Republikas Satversmes 95. panta trešajā teikumā ietvertās pamattiesības, jo pakļauj cilvēka cieņu pazemojošam sodam.

Saskaņā ar Satversmes tiesas likumu personas pamattiesību aizskārums ir konstatējams, ja: pirmkārt, personai Latvijas Republikas Satversmē ir noteiktas konkrētas pamattiesības; otrkārt, tieši apstrīdētā norma aizskar personai Satversmē noteiktās pamattiesības (*sk. Satversmes tiesas 2021. gada 28. maija lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2020-52-01 13. punktu*). Ir jāpastāv tiešai saiknei starp personas pamattiesību aizskārumu un pieteikumā apstrīdēto normu (*sk. Satversmes tiesas 2010. gada 18. februāra sprieduma lietā Nr. 2009-74-01 12. punktu*).

Pieteikumā vispārīgi norādīts, ka apstrīdētā norma neatbilst Satversmes 95. panta trešajam teikumam, tomēr tajā nav pamatots, kā tieši apstrīdētā norma, kas noteic gadījumu, kad netiek piemērota nosacīta pirmstermiņa atbrīvošana no soda, pati par sevi aizskar pieteikuma iesniedzējam Latvijas Republikas Satversmes 95. panta trešajā teikumā ietvertās tiesības.

Turklāt, ja pieteikumā ir ietverts prasījums izvērtēt apstrīdētās normas atbilstību Latvijas noslēgtajiem starptautiskajiem līgumiem, kuri nav pretrunā ar

Latvijas Republikas Satversmi, pieteikuma iesniedzējam jāpamato arī tas, kādēļ apstrīdētās normas atbilstība starptautisko tiesību normai būtu vērtējama atsevišķi no Latvijas Republikas Satversmes normas. Proti, jāpamato, ka starptautisko tiesību norma paredz plašāku, no Latvijas Republikas Satversmes atšķirīgu, pamattiesību aizsardzības apjomu (*sk. Satversmes tiesas 2019. gada 7. novembra sprieduma lietā Nr. 2018-25-01 17. punktu*). Pieteikumā šāds pamatojums attiecībā uz prasījumu izvērtēt apstrīdētās normas atbilstību Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 14. pantam nav ietverts

Līdz ar to pieteikums daļā par apstrīdētās normas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 95. panta trešajam teikumam un Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 14. pantam neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punkta prasībām.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta otro daļu persona ir tiesīga iesniegt konstitucionālo sūdzību vienīgi tad, ja viņa ir izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem vai ja personai šādu iespēju nav.

Apstrīdētā norma ir imperatīva, skaidri formulēta, un pieteikuma iesniedzējs atrodas šīs normas tvērumam tipiskā situācijā. Tādējādi viņam nav iespēju aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem.

Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtais daļas otrajam teikumam, ja personai nav iespēju Latvijas Republikas Satversmē noteiktās pamattiesības aizstāvēt ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā no pamattiesību aizskāruma brīža. Minētā termiņa neievērošana liedz pieeju Satversmes tiesai. Tas kalpo tiesiskās stabilitātes nodrošināšanai. Tāpat termiņa noteikšana ir saistīta ar izpratni par konstitucionālo sūdzību kā līdzekli, kas primāri kalpo tieši konkrētās personas pamattiesību aizsardzībai. Paredzot šo termiņu, likumdevējs ir prezumējis, ka gadījumā, ja apstrīdētā norma personai rada pamattiesību aizskārumu, persona izmantos tai pieejamos tiesību aizsardzības līdzekļus. Jo ilgāk persona pacieš savu tiesību aizskārumu, jo mazāk tā ir ieinteresēta savu pamattiesību aizsargāšanā. Minētais termiņš ir uzskatāms par samērīgu un pietiekami garu, lai persona varētu sagatavot un iesniegt konstitucionālo sūdzību (*sal. Satversmes tiesas 2021. gada 28. maija lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2020-52-01 16. un 16.1. punkts*).

Kolēģija secina, ka konkrētajā gadījumā par pieteikuma iesniedzēja pamattiesību aizskāruma brīdi uzskatāms [datums], kad viņš nonāca apstrīdētās normas tvērumā, proti, kad ar likumīgā spēkā stājušos tiesas spriedumu krimināllietā viņš tika atzīts par vainīgu šajā normā minētā sevišķi smaga nozieguma izdarīšanā. Pieteikums Satversmes tiesā iesniegts 2026. gada 4. augustā. Tādējādi sešu mēnešu termiņš pieteikuma iesniegšanai Satversmes tiesā nav ievērots.

Līdz ar to pieteikums daļā par apstrīdētās normas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. panta pirmajam teikumam neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtās daļas otrā teikuma prasībām.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu, Satversmes tiesas 3. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc [...] pieteikuma (ieteikums Nr. 146/2026).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētājs

Jānis Neimanis